

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

બિહાર રાજ્ય અને અન્ય

વિ.

નીલમની સાહુ અને એ. એન. આર.

ઓક્ટોબર ૭, ૧૯૯૬

[કે. રામાસ્વામી અને જી. બી. પટનાયક, જે. જે.)

સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮:

ક.૧૫૧ અને ૧૫૨-જમીન સંપાદન અધિનિયમ હેઠળ જમીન સંપાદન અધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલ હુકમનામું-તેમાં ઊભા રહેલા વૃક્ષો સાથે જમીન માટે, કલમ 54 પ્રમાણે અપીલના તબક્કા સુધી અંતિમ બન્યું હતું. હાઈકોર્ટ સમક્ષ જમીન સંપાદન અધિનિયમ-હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામામાં સુધારો કરવા માટે અરજી-અરજીને મંજૂરી આપતા અને વધુ વળતર આપવા માટે સિંગલ જજ-જોકે, સિંગલ જજ દ્વારા લેવામાં આવેલો મત સૌથી વધુ અત્યાચારી છે-સંદર્ભ અદાલત

દ્વારા આપવામાં આવેલા હુકમને સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું અને કલમ 54 મુજબની અપીલમાં તે અંતિમ બની ગયું હતું. અધિનિયમ-હુકમના સુધારામાં ઉચ્ચ ન્યાયાલય આદેશની પાછળ જઈ શક્યું ન હતું અને મૂલ્યાંકનમાં સુધારો કરી શક્યું ન હતું-ઉચ્ચ અદાલતે આ બાબત પર પુનર્વિચાર કરીને અને અંકગણિતની ભૂલ સુધારવાની આડમાં વૃક્ષોની સંખ્યા અને તેના મૂલ્ય વિશે નવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં ઘોર ભૂલ કરી હતી-ઉચ્ચ ન્યાયાલયના એકલ ન્યાયાધીશના આદેશને રદ કરવામાં આવ્યો છે.

જમીન સંપાદન કાયદો, ૧૯૮૪ :

કલમ ૨૩ (૧)-જમીન સંપાદન અધિકારી દ્વારા નક્કી કરાયેલા વૃક્ષોના મૂલ્યાંકન પર, સંદર્ભ અદાલત દ્વારા પુષ્ટિ કરાયેલ જમીન સંપાદન અધિકારી દ્વારા અને ઉચ્ચ અદાલતે યુ/એસ અપીલમાં, ત્યાં ઊભા રહેલા વૃક્ષો સાથે હસ્તગત કરેલી જમીન માટે વળતર.૫૪--હુકમનામું સુધારવા માટેની અરજી-હાઈકોર્ટના સિંગલ જજ અરજીને મંજૂરી આપે છે અને ઘણું વધારે વળતર આપે છે-એકલ ન્યાયાધીશે અંકગણિતની ભૂલ સુધારવાની આડમાં આ બાબત પર પુનર્વિચાર કરીને વૃક્ષોની સંખ્યા અને મૂલ્યાંકન અંગે નવા નિષ્કર્ષ પર આવવામાં મોટી ભૂલ કરી છે.

સીવિલ અપીલીય હકૂમત :૧૯૯૬ની સિવિલ અપીલ નંબર ૧૩૨૨૩-૨૪.

૧૯૯૫ના એફ. એ. નંબર ૪૫/૮૦ અને એલ. પી. એ. નંબર ૧૩૩માં
એચ. પટના હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૮.૧૧.૯૪ અને ૩૧.૮.૯૫ ના ચુકાદા
અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તાઓ માટે બી. બી. સિંઘ.

પ્રતિવાદીઓ માટે એસ. બી. ઉપાધ્યાય.

કોર્ટ દ્વારા નીચે મુજબનો આદેશ જારી કરવામાં આવ્યો હતો:

વિલંબ માફ કરવામાં આવે છે.

પરવાનગી આપી.

અમે બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.

વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલ ૨૮ નવેમ્બર, ૧૯૯૪ના રોજ ૧૯૯૫ના
એલપીએ નં.૧૩૩ માં પટણા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના આદેશમાંથી
ઉદ્ભવે છે.

સ્વીકૃત હકીકતો એ છે કે જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪
(૧) હેઠળ જાહેરનામું ૧૦ ડિસેમ્બર, ૧૯૬૪ના રોજ પ્રકાશિત કરવામાં
આવ્યું હતું. તેના પર ઊભેલા વૃક્ષો સાથે ૪૩.૧૪ એકર જમીનનો મોટો
વિસ્તાર હસ્તગત કરવામાં આવ્યો હતો. જમીન સંપાદન અધિકારીએ ૩
એપ્રિલ, ૧૯૭૯ના રોજ આપેલા ચુકાદામાં વૃક્ષોનું મૂલ્ય રૂ.૨૪૬૬-નક્કી
કર્યું હતું. જમીનકલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ પર, નાગરિક અદાલતે ૨૭ માર્ચ,
૧૯૮૦ ના રોજ એવોર્ડ અને હુકમનામા દ્વારા વૃક્ષોને આપવામાં આવેલા
મૂલ્યાંકનને સમર્થન આપ્યું હતું. જમીનતેને આગળ વધારવા માટે,

અપીલકર્તાઓએ ૬ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૧ના રોજ વળતર અને તેના પર વ્યાજ સાથે વળતરની ચૂકવણી કરી છે, એટલે કે, રૂ.૧૫,૦૦૦/- અને વિષમ રકમની રકમ અને તે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી હતી. જ્યારે સંદર્ભ અદાલતના ચુકાદા અને હુકમ વિરુદ્ધ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે ઉચ્ચ અદાલતે, પ્રથમ વખત, વૃક્ષોના મૂલ્યાંકનનો ચુકાદો આપ્યો હતો અને તારણો નોંધ્યા હતા, ફક્ત ૨૩ માં પ્રશ્ન પર વિચાર કર્યો હતો અને એવું માન્યું હતું કે વૃક્ષોના મૂલ્ય માટે વળતરની દલીલ અલ્પ અને બિનટકાઉ હતી.તે સમયે દાવો રૂ. ૧૪ લાખ અને વિચિત્ર. તેના સમર્થનમાં, એક વેપારી દ્વારા સંબોધવામાં આવેલ સ્વ-મેળવેલ પત્ર રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવ્યો હતો અને વૃક્ષોના મૂલ્યની વિચારણા માટે દબાવવામાં આવ્યો હતો.ઉચ્ચ અદાલતે તેના પર વિચાર કર્યો હતો અને પુરાવાને વિશ્વસનીય ન હોવાનું કહીને નકારી કાઢ્યો હતો અને તેથી, એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે "તે સુરક્ષિત રીતે કહી શકાય કે તે એક મેળવેલ દસ્તાવેજ હતો.પછી ફરીથી, જમીન જોવા ગયેલા કાનૂનગોનો અહેવાલ દર્શાવે છે કે વૃક્ષોની સંખ્યા વિશે ખોટી માહિતી આપવામાં આવી હતી. હકીકતમાં એક પ્રસંગે તેમણે નોંધ્યું હતું કે જમીનનો મુખ્ય ભાગ પાણીમાં ડૂબી ગયો હતો. તેમને પૂરા પાડવામાં આવેલા વૃક્ષોની સંખ્યા ખૂબ જ અતિશયોકિતપૂર્ણ હોવાનું જણાયું હતું.આ અધિકારીએ સ્વતંત્ર રીતે તે વૃક્ષોની સંખ્યાની ચકાસણી કરી કે જેના માટે વળતર ચૂકવવાપાત્ર હતું.જંગલમાં, તે સામાન્ય અનુભવની બાબત છે કે

મોટી સંખ્યામાં છોડ ઉગે છે, જે હકીકતમાં નકામા છે, બચત કરે છે અને તે સિવાય તેનો ઉપયોગ બળતણ માટે કરી શકાય છે. આ સંજોગોમાં તેનો સ્વીકાર કરી શકાતો નથી. આ સંજોગોમાં, પ્રતિવાદી-રાજ્ય દ્વારા આપવામાં આવેલ વૃક્ષોનું મૂલ્ય સ્વીકારવું પડશે. આમ આદેશ અંતિમ બની ગયો છે. હુકમનામું સુધારવા માટે કલમ ૧૫૧ અને ૧૫૨ સી. પી. સી. હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ પુરાવાઓને નવેસરથી ધ્યાનમાં લીધા પછી એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે વૃક્ષોની કિંમત રૂ. ૨૫, ૩૯, ૯૧૯.૫૦ અને તેની સાથે સોલેટિયમ અને રૂ.૭૬,૨૧,૬૩૦.૩૦ પર વ્યાજની ગણતરી કરી. જ્યારે અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે ડિવિઝન બેન્ચે ચુકાદો આપ્યો હતો કે તે હુકમનામામાં સુધારો હોવાથી, એલ. પી. એ. કરી શકાશે નહીં અને તે મુજબ તેણે અપીલને ફગાવી દીધી હતી.

ડિવિઝન બેન્ચના નિષ્કર્ષમાં આપણને કારણ મળે છે કે હુકમનામા સુધારાની વિરુદ્ધ અપીલ કરવામાં આવશે નહીં અને તે માત્ર પુનરાવર્તનીય છે, કારણ કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે અપીલમાં હુકમનામામાં સુધારો કર્યો હતો, તેથી ડિવિઝન બેન્ચમાં પુનરાવર્તન કરવામાં આવશે નહીં. ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા લેવામાં આવેલા દ્રષ્ટિકોણને ખોટો ન ગણી શકાય. જોકે પ્રશ્ન એ છે કે:શું વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ હુકમનામું સુધારવામાં અને સી. પી. સી. ની કલમ ૧૫૧ અને ૧૫૨ હેઠળ આદેશ દ્વારા Rs.૭૬,૨૧,૬૩૦.૩૦ ની ઉપરોક્ત રકમની ચુકવણીનો

નિર્દેશ આપવામાં સાચો હતો કે કેમ. આપણે જોઈએ છીએ કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ, ન્યાયમૂર્તિ આર. કે. દેવ દ્વારા યોગ્ય આદર સાથે લેવામાં આવેલો મત, જો આપણે એમ કહી શકીએ, તો તે સૌથી વધુ અત્યાચારી છે. તે એક સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે વૃક્ષોનું મૂલ્યાંકન અને પરિમાણ જમીન સંપાદન અધિકારી દ્વારા રૂ.૪૬૬/- રૂપિયામાં કરવામાં આવ્યું હતું. સંદર્ભ પર, પુરાવાઓ ઉમેર્યા પછી, સંદર્ભ અદાલતે તેની પુષ્ટિ કરી. જ્યારે કાયદાની કલમ ૫૪ હેઠળ રેગ્યુલર અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે ઉચ્ચ અદાલત આ પ્રશ્નમાં ગઈ હતી અને ન કરી હતી. વૃક્ષોની સંખ્યા અને તેનું મૂલ્ય સ્વીકારો; તે મુજબ તેણે સંદર્ભ અદાલતના ચુકાદાની પુષ્ટિ કરી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સંદર્ભ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ રૂ.૪૬૬/- રૂપિયાની રકમનો હુકમ માન્ય રહ્યો અને તે અંતિમ બની ગયો. પ્રશ્ન આ છે: હુકમનામાના સુધારામાં, શું ઉચ્ચ અદાલત અંતિમ બની ગયેલા આદેશની પાછળ જઈ શકે છે અને અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, રૂ.૨૫,૩૯,૯૧૯.૫૦ ની રકમના મૂલ્યાંકનમાં સુધારો કરી શકે છે? ઉચ્ચ અદાલતે દેખીતી રીતે આ બાબત પર પુનર્વિચાર કરવામાં મોટી ભૂલ કરી હતી અને અંકગણિતની ભૂલની આડમાં સંખ્યા અથવા વૃક્ષો અને તેના મૂલ્ય અંગે નવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી. તેથી, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ હુકમનામું સુધારવા માટે ઉદ્દેશિત ઉપરોક્ત રકમ અંગેના તેમના નિષ્કર્ષમાં સંપૂર્ણપણે ખોટા હતા.

અપીલને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને વિદ્વાન એકલ
ન્યાયાધીશનો આદેશ રદ કરવામાં આવે છે.ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

આર.પી.

અપીલોને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

*This judgment has been translated using AI Tool –
SUVAS.*

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ
પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને
તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ
સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય
રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular
language is meant for the restricted use of the litigant
to understand it in his/ her language and may not be
used for any other purpose. For all practical and
official purposes, the English version of the judgment
shall be authentic and shall hold the field for the
purpose of execution and implementation.